

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

декан

_____ доц. А.В. Стасишин

« 12 » січня _____ 2021_ р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

_____ (назва навчальної дисципліни)

галузь знань : 07 «Управління та адміністрування»

_____ (шифр і назва галузі знань)

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

_____ (шифр і назва напрямку підготовки)

освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»

_____ (назва освітньої програми)

освітній ступінь: _____ магістр

денна форма навчання

ЛЬВІВ 2020

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

Програма навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси, митна та податкова справа». Денна форма навчання. 30 грудня 2020 р. – 9 с.

**Розробник: Гринчишин Ярослав Миколайович, кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансового менеджменту**

Програма затверджена на засіданні кафедри фінансового менеджменту.
Протокол від 30 грудня 2020 р. № 5/1.

Завідувач кафедри, д.е.н., професор

_____ Ситник Н.С.

30 грудня 2020 р.

**Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол № 6 від 12 січня 2021 р.**

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни дисципліни «Ринок фінансових послуг» є відносини, що виникають у процесі руху фінансових ресурсів між державою, юридичними і фізичними особами

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» є формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок управління фінансами за участі фінансових посередників і функціонування ринку фінансових послуг загалом та окремих його сегментів.

Основні завдання

Завдання навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» полягають у:
вивченні сутності та особливостей функціонування ринку фінансових послуг, його ролі та значення в інституційному розвитку фінансової системи країни, в процесах накопичення та руху капіталу;
формуванні системного розуміння потреб споживачів у фінансових послугах та можливостей їх задоволення різними фінансовими установами;
розкритті особливостей та механізмів надання фінансових послуг;
виробленні необхідних фахових компетентностей для подальшого використання здобутих знань і навичок у практичній діяльності в установах фінансового сектора.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Макроекономіка, Фінанси, Гроші і кредит Страховання, Гроші і кредит, Банківська справа, Фінансовий ринок, Корпоративні фінанси	Фінансова безпека

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку ринку страхових послуг за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.	ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях ринку фінансових послуг.
СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних ринків фінансових	ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування ринку

послуг та їх структури.	фінансових послуг.
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (фінансові ринки, банківська система та страхування).	ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних ринків фінансових послуг та їх структури.
СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.	ПР04. Знати механізм функціонування ринків фінансових послуг.
СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері регулювання фінансового ринку.	ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності у сфері фінансових послуг.
СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.	ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують інвестиційні якості цінних паперів.
СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.	ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності, зокрема користувачів фінансових послуг.
	ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
	ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань з надання фінансових послуг.
	ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
	ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
1.	Ринок фінансових послуг та його роль в економіці. Суб'єкти ринку фінансових послуг
2.	Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.
3.	Поняття фінансового посередництва, його класифікація.
4.	Фінансові послуги на грошовому ринку.
5.	Фінансові послуги на валютному ринку
6.	Фінансові послуги на ринку позик
7.	Фінансові послуги на фондовому ринку
8.	Фінансові послуги з перейняття ризику
9.	Інфраструктура ринку фінансових послуг
10.	Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці. Суб'єкти ринку фінансових послуг

Необхідність і передумови створення ринку фінансових послуг. Сутність поняття “послуга”. Фінансова послуга в системі ринкових відносин. Сфера надання фінансових послуг.

Попит та пропозиція на фінансові послуги. Класифікація суб'єктів РФП за формою та функціями.

Постачальники та споживачі фінансових послуг.

Тема 2. Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.

Структуризація РФП за ознаками: часовою та інституційною. Елементи часової та інституційної структури РФП. Сегментаційна структура РФП: за рухом фінансових інструментів; за видами фінансових активів; за юридичними особами; за географічною та соціально-демографічною ознаками; за ступенем організованості (організований і неорганізований).

Роль РФП в сек'юритизації фінансових ресурсів.

Тема 3. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.

Роль посередництва в кругообігу капіталу. Інституційні фінансові посередники: комерційні банки небанківські інститути (інвестиційні компанії, інвестиційні фонди, інвестиційні трасти). Інші фінансові посередники: страхові компанії, ощадні банки та ощадно-кредитні асоціації, кредитні спілки, пенсійні фонди, довірчі товариства, ломбарди.

Трансформаційні послуги фінансових посередників.

Тема 4. Фінансові послуги на грошовому ринку.

Попит і пропозиція на гроші. Види фінансових послуг на грошовому ринку. Депозитні послуги: депозити за строками; депозити за вкладниками. Особливості депозитних рахунків. Види банківських депозитів: внески до запитання; строкові депозити, ощадні та депозитні сертифікати. Ощадні вклади населення; цінні папери як вид депозитів.

Інструменти грошового ринку: казначейські зобов'язання, депозитні сертифікати, євродолари, комерційні папери, угоди про перепродаж, банківський акцент. Ставка дисконтування (номінальна, реальна, ставка рефінансування). Оцінка дохідності фінансових активів. Фінансові послуги для здійснення грошових платежів та розрахунків: кредитні, дебетові картки, електронні гаманці, банківські платіжні картки.

Вексель як інструмент грошових розрахунків. Операції з векселями. Вексельний обіг.. Способи визначення доходу за векселями: банківсько-дисконтний дохід, купонно-еквівалентний та ефективний.

Тема 5. Фінансові послуги на валютному ринку.

Сегментаційна структура валютного ринку: ринок валют; ринок валютних ф'ючерсів та опціонів; ринок валютних інвестицій

Основи функціонування валютного ринку. Валюта і валютний курсу. Види котирування. Валютні послуги: обмінні, розрахункові, кредитно-депозитні, інвестування у цінні папери. Валютні операції: конверсійні (операції спот, крос- операції); форвардні (опціон і СВОП). Форвардна ціна. Форвардна маржа (премія, дисконт).

Ринок валютних ф'ючерсів і валютних опціонів. Ціна ф'ючерса. Українська міжбанківська валютна біржа. Операції на міжбанківському валютному ринку: купівля-продаж валют на умовах «спот». Суб'єкти міжбанківського валютного ринку. Валютний дилінг у банках: конверсійні, кредитно-депозитні операції, арбітражні та спекулятивні операції з валютою.

Інфраструктура валютного ринку: валютні дилери та брокери; інформаційні агентства та дилінгові системи. Міжнародні інформаційні агентства. Використання готівкової валюти на території України. Співпраця із міжнародними системами (Western Union Money Grem). Міжнародні розрахунки на валютному ринку (банківський переказ, інкасо, акредитив).

Тема 6. Фінансові послуги на ринку позик.

Структура кредитного ринку. Суб'єкти та інструменти кредитного ринку.

Фінансові послуги на кредитному ринку: кредити, лізинг, факторинг.

Банківський кредит: за характером сплати процентів, за способом сплати процентів, дисконтний кредит. Вексельний кредит.

Обґрунтування та вибір оптимальної форми вексельного кредитування для підприємства комерційним банком.

Форми забезпечення кредитів. Ломбардний та іпотечний кредит.

Структура кредитно-інвестиційного портфеля комерційного банку та його диверсифікація. Методи управління кредитним портфелем. Кредитний рейтинг. Ціна кредиту. Показники оцінки дохідності кредитних операцій. Вартість кредитних інструментів. Теорія вартості кредитного портфеля.

Тема 7. Фінансові послуги на фондовому ринку.

Основи функціонування фондового ринку. Інфраструктура фондового ринку. Суб'єкти фондового ринку. Інструментарій фондового ринку: акції, облігації, похідні цінні папери та сурогати.

Механізм оцінювання акцій та облігацій. Моделі оцінки акцій та облігацій.

Ризики та дохідність цінних паперів. Фондові індекси.

Портфельне інвестування в цінні папери.

Ринкова ціна акцій. Ефективність банківських операцій з цінними паперами.

Фінансові послуги на фондовому ринку: андеррайтерські послуги, операції з пайовими, борговими і вторинними фондовими інструментами.

Брокерські та дилерські послуги. Торгівля цінними паперами. Роль біржі у централізації капіталу. Моделі біржової системи. Технологія біржової торгівлі.

Лістинг та котирування. Біржові операції: касові, операції на строк, операції з премією, операції з опціоном. Депозитарні послуги. Реєстраційні послуги.

Тема 8. Фінансові послуги з перейняття ризику.

Поняття ризику. Види ризиків на ринку фінансових послуг. Фінансові ризики: кредитний ризик, відсотковий ризик, інвестиційний ризик, валюта ризику. Методи та критерії виміру фінансового ризику. Способи зниження міри фінансового ризику. Страхування та хеджування. Ринок термінових контрактів. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів. Міжбанківські операції "своп". Хеджування за допомогою опціонів. Хеджери. Техніка хеджування. Стратегія керування ризиком. Інжиніринг. Консалтингові фірми та їх роль у зниженні ризику.

Проблеми організації ф'ючерсної торгівлі на сучасному етапі розвитку економіки. Оптимізація впливу ризиків на діяльність суб'єктів фінансового ринку: формування та трансформація банківських ресурсів. Ліквідність та моніторинг банків.

Тема 9. Інфраструктура ринку фінансових послуг.

Інфраструктура грошово-кредитного ринку: приватні та державні інститути. Роль банків у інфраструктурному забезпеченні ринку фінансового ринку. Банківські інформаційні системи.

Інфраструктура фондового ринку: банки, учасники, реєстратори, депозитарій, зберігачі цінних паперів. Інфраструктурна база біржової та позабіржової діяльності на фондовому ринку. Фондові біржі України. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС), торговельно-інформаційні системи (ТІС). Особливості функціонування інфраструктури ринку цінних паперів.

Інфраструктура валютного ринку: валютні біржі, брокерські фірми, дилерські контори.

Інфраструктура страхового ринку. Недержавні пенсійні фонди.

Інфраструктура ринку нерухомості.

Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.

Національний банк (НБУ) як орган державного регулювання ринку фінансових послуг. Правове та законодавче регулювання ринку фінансових послуг. Методи регулювання банківської діяльності. Емісійно-кредитне регулювання. Регулювання діяльності учасників ринку цінних паперів. Саморегулюючі організації: Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Антимонопольний комітет України; Асоціація українських банків; Професійна асоціація реєстраторів та депозитаріїв; Українська асоціація інвестиційного бізнесу; Перша фондова торговельна система.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» від 19.02.1994 № 55/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/94>
3. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
4. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>
5. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг” від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
7. Закон України “Про цінні папери і фондовий ринок” від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
8. Закон України “Про депозитарну систему” від 6 липня 2012 року № 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
9. Положення про провадження депозитарної діяльності від 23.04.2013 № 735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13>
10. Закон України “Про валюту і валютні операції” від 21 червня 2018 року № 2473-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
11. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” від 12 вересня 2019 року № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>
12. Алексеєнко Л. М., Луцишин О. О., Рендович П. М., Стецько М. В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 273 с.
13. Близнюк О. П., Іванюта О. М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2017. 255с.

14. Ковальчук К. Ф., Архирейська Н. В., Валенюк Н. В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2018. 135 с.
15. Левченко В. П. Ринок небанківських фінансових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. Тернопіль, 2017. 430 с.
16. Онищенко В. О., Завора Т. М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2017. 409 с.
17. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Арутюнян С. С. та ін.; за заг. ред. С. С. Арутюнян, М. І. Іоргачова. Харків: «Діса плюс», 2020. 312 с.
18. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Дубина М. В. та ін. Чернігів, 2018. 352 с.
19. Ринок фінансових послуг : підручник / Приказюк Н. В. та ін. ; за ред. Н. В. Приказюк. - Київ : Ямчинський О. В., 2019. 756 с.
20. Шклярчук С. Г. Ринки фінансових послуг: теорія, методи, інструменти та практика: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 528 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Нормативні акти України: <http://www.nau.kiev.ua/>
2. Законодавство України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
3. Національний банк України: <https://bank.gov.ua/>
4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: <https://www.nssmc.gov.ua/>
5. Міністерство фінансів України: <https://minfin.com.ua/>
6. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування: <https://forinsurer.com/>